

lažilne najpreprostejše ljudske modrosti v pregovorih, pripovedkah, svetopisemskih prilikah in Tolstega ali Dostojevskega neizprosnih izpričevanjih pravice in resnice. Kdor dvomi o Jernejevi občeločloveški kvaliteti, je prezrl to njegovo osnovno potezo. V nji je vsa skrivnost uspeha tega dela.

Z jedrnatim uvodom o Cankarju, njegovi vlogi v slovenski literaturi in njegovem delu je pisatelj Angležem dostojno predstavil naš Janko Lavrin.

Prevod gospe Jeras in H. C. Sewella Granta je skoro dobeseden in po večini vestno in točno prelit v angleški izraz. Za slovenski tekst je značilna skrajno preprosta ubranost sloga, ki se izogiba zamotanih konstrukcij in težkih figur. Predstava in izrazna ubranost ljudske pripovedke sta vzdržani od prvega do zadnjega stavka, in to struno vzdržati se je prevajavcema precej posrečilo. Kljub tej splošni vrlini pa se je prevod na par težjih mestih nekoliko oddaljil od originala in ga parkrat celo zgrešil.

Tako je znani odstavek o bridkosti, ki je podobna zrnu (sl. str. 5, a. 6), manj nazoren kot v originalu, ker je prevajavec povzel samo smisel, ne pa celotne slike z njenimi značilnimi podrobnostmi. Doslovni nemški prevod¹ (str. 27) je mnogo učinkovitejši kot angleški.

Prav tako je pregnantni očitek dekle, ko najde Jerneja na zapečku (sl. 7, a. 7/8), v prevodu nekam nepotrebno gostobeseden, kar je značilno za prevajalčevo semintja nekoliko preprozično razmerje do originala. Tudi tu je nemški prevod (n. 29) slovenskemu bližji. Prevod prvega stavka »Dobro se ti godi, Jernej!« z »Well, Bartholomew, you are taking it easy« — lahko jemati, kvečjemu še: udobno si narediti kako stvar — je pa celo netočen in gotovo slabši od smisla originala.

Na str. a. 9 prevaja celo nekaj, česar slovenska izdaja (L. Schwentner, Lj. 1907, str. 8), iz katere je nedvomno prevajal, sploh nima, svobodna interpretacija pa v smislu izvirnika ni utemeljena, ko prevaja »prilezel je, sedel je široko, prešerno se je naslonil« s »then he looked over his shoulder and bending backwards towards Bartholomew called ant«. Zdi se, da ga je k temu zapeljalo, ker je prejšnji »lezel na zapeček« prestavil z »vsedel se je — sat down«. Zdi se, da slika Sitarjevega prešernega sedenja za zapečkom prevajavcu ni bila jasna, zato jo je parafraziral z »ozrl se je čez ramo in se sklonil nazaj k Jerneju«.

Dobesedni prevod za »črni študent« z »the black scholar« (sl. 15, a. 18) ali »der schwarze Student« (n. 39) se mi zdi nezadosten, ker poleg doslovnega in v danem primeru resničnega, ker je bil študent črno oblečen, ima pri nas ta izraz še drug pomen, ki je važnejši kot označba zunanosti ter bi mu bilo v jeziku prevoda treba najti adekvatnost.

Slika s pismom = postavo (sl. 20) se je prevajavcu razblinila, ker je obrnil zaporednost predstava (a. 24). Obrnitev zaporednosti originala se je prevajavcu maščevala tudi takoj malo dalje, ko je prevel (sl. 21, a. 24) »Star si, pa si že neumen, nič ti ne zamerim« s »Still, I forgive you, Bartholomew, but you are very dull, although you are so old«, kar se pravi: »Toda odpuščam ti, Jernej; si pa zelo neumen, čeprav si tako star«.

Po nepotrebem je razblinjen stavek »Jernej je čudoma poslušal« (sl. 22) v »Bartholomew still

listened as if he had been turned to stone«. Prav tako je ubita vsa poljudna monumentalnost izraza v »Tako je rekel župan in je vstal« (sl. 23) s prevodom »And having thus delivered him self, the Mayor rose to go«.

Stavek »Jernej je pobiral klobuk« (sl. 32) je preveden kar s celim pojasnilom (a. 37), vendar je pa smisel tu podan točno, dočim je v nemškem prevodu (n. 56) »hob auf« manj jasno. Uganka je zame, kako je prevajavec prišel do prevoda »The child lifted his face to Bartholomew, his eyes shining« (a. 39), ko se vendar isti stavek v originalu jasno nanaša na Jerneja in ne na otroka.

Plot (sl. 53) je prestavil (a. 63) s »free space«, četudi je za predstavnost kmečkega človeka plot važnejši kakor presledek med hišami; zato bi mu bilo treba najti odgovarjajočo angleško prestavo. Usodno nesporazumljenje pa je povzročilo prestavo (a. 78) »his face, like that of a goat« — obličje podobno kozjemu — za (sl. 65) »kozavi obraz«, kar pomeni pockmarked ali marked with small-pox.

Precejšnjo preskušnjo, potepuhova izvajanja (sl. 66 in a. 79), pa je prevajavec prav dobro prestal. Vstavek, da se je Jernej razveselil, ko je zaslišal sicer neprijazne besede, toda v svojem jeziku (a. 104, sl. 87), je po smislu opravičen in vsekakor potreben. Kljub tem opazkam pa sta prevajavca vestno in uspešno opravila svoje delo in zaslužita zanje vse naše priznanje in hvaležnost. Frst.

P O L J S K O S L O V S T V O

Desetletje prerrojene Poljske (Dziesięciolecie Polski odrodzonej). Spominska knjiga 1918—1928. — Izdajatelj in glavni urednik Marjan Dąbrowski. Uredil Peter Lot.

Izdal Krakovski dnevnik »Ilustrirani vsakodnevni glasnik« (Ilustrowany Kurjer codzienny). Kraków-Warszawa 1928.

Lani je Poljska priredila v Poznanju veliko »Splošno domačo razstavo«, nekako revijo vsega svojega gospodarsko-tehničnega dela v prvem svobodnem desetletju, letos (1930) za Veliko noč pa je Krakovski dnevnik I. K. C. izdal veliko spomenico »Desetletje prerrojene Poljske«, v kateri je mogoče videti ves umski in gospodarski razvoj tega desetletja izražen v številkah in karakteristikah največjih strokovnjakov. Poleg tega, da je omenjena knjiga enciklopedija vsega znanja o Poljski iz zadnjih let, je spomenica že sama po sebi svojevrsten dogodek kot materialna knjiga, mogoče večjega pomena v gospodarskem smislu kot književnem. Zato jo najprej označim v tem zunanem, organizacijskem pomenu. Knjiga je izšla v veliki folio-obliki s 1212 stranmi teksta (ne na najboljšem papirju) in tehta 6 kg ter je dosedaj največja poljska knjiška. Med tekstom, ki obsega 350 člankov, je objavljenih nad 4000 ilustracij, faksimilov in bakrotiskov. Vseh sodelavcev pri sestavi knjige (redaktorji, sodruidniki, stavei, administracija) je bilo 1117 in je izšla v 85.000 izvodi, za kar se je porabilo 75 vagonov papirja, t. j. 80 cm širokega v dolžini 21.600 km ali od Varšave do Nove Zelandije. Tako hoče ta spomenica že s svojim zunanjim pojavom manifestirati tehnično moč nove Poljske, edine evropske slovanske velesile. Poleg tega je še razmeroma poceni: v originalne platnice z vtis-

¹ G. Jirku v Niethammer-Verlag, Wien-Leipzig.

njenimi državnimi grbi vezana stane 60 zł. (okoli 400 Din), ki se lahko plačujejo v obrokih.

Knjigi je postavljena na čelu v faksimilu poslanica takratnega predsednika Poljske Akad. znanosti in umetnosti, slovitega jezikoslovca prof. Jana Rozwadowskega, ki ob pogledu na napake in delo prvega svobodnega desetletja napiše: »Naj nam Gospod vekov in usod odpusti in naj nam vsem pomože!« Kot epilog pa je postavljen avtograf min. za promet inž. Kwiatkowskega z geslom: »Gradimo novo, od samih temeljev novo Poljsko!« Med ta dva — za Poljake veležnačilna vzklika — pa je razvrščena vsa tvarina v šestih delih.

Na kratko bi rad označil posamezne dele, da se vidi bogastvo in raznovrstnost snovi. **I. del:** Geografija, etnografija, demografija; pregled zgod. dogodkov na vseh poljskih frontah s svetovno vojno obenem; mirovna pogajanja in ustvaritev države, njen ustroj, glavna predstavništva, notranja politika, razvoj strank; zunanja politika (piše Żaleski sam!), obrana državnih meja (vojaštvo, policija...) ter razmerja do religij. — **II. del:** Vpostavitve notranjega obrata: preureditev mest, komunikacije na zemlji, v vodi in zraku (letalstvo, radio). Pri tej priliki omenjam, da ima radio-postaja Wilno, ust. 1928, tudi kukavico, ki je v spomenici celo fotografirana z opombo: »Kukavica se je tako priljubila, da so jo posnele celo inozemske radio-postaje, n. pr. ljubljanska«. Kako je torej z našo originalno kukavico? — Dalje: zdravilišča, letovišča in turiztika. — **III. del:** Šolstvo in znanstvo s poročili iz vseh strok, kakor se uče po fakultetah; znanstveni zavodi (Akademija in številna provincionalna znanstvena društva); biblioteke, arhivi in znanstvene postojanke poljske v inozemstvu. — **IV. del:** Literatura, upod. umetnosti, muzika, gledališče in film.

Ker nas zlasti poročila iz teh panog najbolj interesirajo, bom podal nekaj kratke karakteristike. **P**raški profesor polonistike Marjan Szykowski je napisal informacijski članek o »novi poziciji« (651—657), ki jo karakterizira nekako takole, v shemi polkroga: na skrajnem desnem krilu so epigoni, dalje proti središču tradicionalisti, ki se pa vendar vsaj kolikor toliko razvijajo, čeprav enostransko; končno sta dve skupini, ki se tudi zdi, da spadata k preteklosti: ekspresionisti in na skrajni levici futuristi, ki se sicer izdajajo za pesnike jutrišnjega dne, pa se jim tudi ni posrečilo in so se razbili... Živi so ostali le »Skamandriti«, ki ne propagirajo nikakega programa, le novo umetnost, ki bo glasila sedanost in ne bo pretrgala zveze s kulturno tradicijo preteklosti. — K vsaki zgorajšnji oznaki imenuje zastopnike in jih karakterizira. — O »prozi« (658—662) je napisal skico docent za najnovejšo literaturo na Jagiellovski univerzi St. Kołaczkowski in tudi njegova sodba ni bogve kako pozitivna: to desetletje znači obubožanje poljske literature z ozirom na kvaliteto, dočim je kvantiteta precejšnja. Starejša generacija, slavna »Mlada Poljska«, razen Żeromskega in Berenta v tej dobi ni dala del; odgovarjajočih njihovim talentom (n. pr. Reymont, Sieroszewski), mlajša pa še ni dozorela. Sicer pa vso tvorbo zadnjih let razdeli v tri rubrike: so povesti z restrospektivnim sentimentom in esteticizmom do preteklosti; povesti iz vojne z elementom socialnim ali eksotičnim; in sintetične povesti iz sedanosti, nekaka kombi-

nacija vseh treh tipov. V okviru te klasifikacije omenja vse pomembnejše sodobne pisatelje. — Teoretik estetskih problemov, kritik in pisatelj Karol Irzykowski informira o »Kritiki« (663—666), kjer razbira lit. programe posameznih skupin po perijodičnih glasilih, razne časopisne polemike in estetske razprave, kritike najrazličnejših pravcev in področij (teater); izmed vseh pa izloči Boy-a Żeleńskiego, ki »stoji zase kot najpopularnejši kritik«. — Med drugimi je napisal pisatelj Śwetel sestavek o lit. organizacijah (672—674), Pen-klubu in pripravah za Literatisko akademijo; Muszkowski o poljski lepi knjigi in karakterizira umetnostne knjigoveze; Kozicki piše v sodobnih teatrir i. t. d. So članki o regionalistični politiki v literaturi, o arhitekturi, upodabljačih umetnostih, posebej o dekoracijski in o varstvu spomenikov (Szydtowski) i. t. d. Imenoma pa bi navedel še en članek, ki se mi zdi z najširšim obzorjem pisan. Krakovski romanist St. Wędkiewicz, urednik najboljše sodobne kulturne revije poljske »Przeglądu współczesnego« je napisal članek »Humanistične vede« (569—586), kjer z njemu lastno fenomenalno erudicijo in točnostjo označi višino in vrednost celokupne poljske znanstvene produkcije. V svojem univerzalizmu obseže znanstvene rezultate celega desetletja in to na najrazličnejših področjih: v bibliografiji in arhivistiki, znanstvenih organizacijah, v iskanju metod, pedagogiki in pravu, iz zgodovine vojsk (zanje je poseben docent na Univ. Jag.), slavistike i. t. d. Pri poljski filozofiji pogreša razprav iz etike in estetike; pri lit. zgodovini pa ga preseneča veliko razprav iz novejša literature, »ki je v kljub protestom mladine eliminirana iz univerzitetских predavanj in zato morajo tem bolj zanjo skrbeti neoficialni kritiki, privatni učenjaki«. Ta članek ima posebno vrednost kot zgled sintetičnega podajanja obširne tvarine na malem prostoru, ocenjenega iz globoke perspektive. — **V. del:** Socialni ustroj: zadrugištvo (denarno, mlekarstvo... živinorejsko...). Poljaki za mejami in v emigraciji. Fizična kultura in sport. Žensko gibanje. Ljudska prosveta. — **VI. del** je izmed vseh najširši in obsega splošni razvoj gospodarski: bančne in denarne organizacije, gospodarska politika države: samooblasti, kmetijstvo, rudarstvo in industrija; trgovina, finance in zavarovalnice. In na samem koncu: gospodarska veda in publicistika.

Knjiga je urejena monografično in ima v prilogi važne dokumente, mape in stvarni pregled državnih institucij in besedni imenik, ki omogoča hitro orientacijo. Sotrudniki so večinoma sami vseučiliški profesorji, visoki državni funkcionarji in priznani publicisti, kar daje doneskom brezdvomno svojo ceno.

Kakor je bila Poznanjska razstava dokument prerojene Poljske iz kamenja, železa in lesa, tako je ta spomenica priča z besedo in sliko. Zato je neobhodno potrebna vsakemu — posebno inozemcu — ki se hoče upoznati z novo Poljsko v njenem enciklopedično širokem pregledu. Sicer je pisana s stališča poljske samozvesti in ponosa, ima znak oficijelnosti, kar zahteva ponekod morda kritičnejšega branja, ima pa svojo vrednost že kot poljski tiskarski akord in kot zbirka informativnih člankov iz področij, ki so bili večinoma baš za to spomenico privrati s strategičnega stališča pregledani in ocenjeni. Tine Debeljak.